

สอนเรื่องการค้ามนุษย์
ครูเข้ามามีส่วนร่วม และสร้างหลักสูตรเพื่อป้องกันการค้ามนุษย์ได้อย่างไร

วิถึปฏิบัติที่ดี: ลดความเปราะบางต่อการค้ามนุษย์โดยบูรณาการความรู้เรื่องการค้ามนุษย์เข้าในหลักสูตรโรงเรียน ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างความตระหนักรู้ และ โครงการฝึกอาชีพที่ให้นักเรียนไปฝึกงานเรียนรู้ทักษะ พื้นฐานกับนายจ้างในท้องถิ่น

โรงเรียนบ้านแม่จันและการป้องกันการค้ำมนุษย์จากโรงเรียน

ความท้าทายเบื้องต้น: เป็นเวลาหลายปีมาแล้วที่นักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนมัธยมบ้านแม่จัน จังหวัดเชียงราย ต้องออกจากโรงเรียนเมื่อจบชั้นมัธยม 3 เพื่อไปเป็นแรงงานไร้ฝีมือ บางคนต้องลงเอยทำงานขายบริการทางเพศ หรืองานอื่นที่เป็นอันตรายและถูกเอาเปรียบ และบ้างก็กลายเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์ ปกติในแต่ละปีจะมีเด็กจำนวนพันกว่าคนจาก 12 หมู่บ้านมาเรียนที่โรงเรียน ซึ่งในจำนวนนี้มี 10% ที่เป็นชนเผ่าพื้นเมือง ด้วยความห่วงใยที่เด็กจำนวนมากที่อายุที่สุดต้องไปทำงานที่มีความเสี่ยง เหล่าครูโรงเรียนบ้านแม่จันจึงร่วมกันคิดหาวิธีแก้ปัญหาเรื่องการค้ำมนุษย์

กระบวนการ: ในปี 2004ทางโรงเรียนได้เริ่มจัดโครงการสำหรับนักเรียนในชั้นมัธยม 1 – 3 ด้วยการสนับสนุนจากโครงการอนุภาคุ่มแม่น้ำโขงเพื่อต่อต้านการค้าเด็กและหญิงขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ

(ILO/TICW) โดยมีหวังที่จะ:

- * ให้ความรู้ความตระหนักในเรื่องการค้ำมนุษย์
- * ปรับหลักสูตรให้มีเนื้อหาเรื่องการค้ำมนุษย์ด้วย
- * ระดมทรัพยากรในท้องถิ่น รวมทั้งนายจ้างด้วย เพื่อทำการอบรมฝึกทักษะ และเสนอทางเลือกในการทำงานให้กับเยาวชน
- จัดการรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักรู้เรื่องปัญหาจากการค้ำมนุษย์ สำหรับนักเรียน ครอบครัว และชุมชน

ในช่วงแรก มีครูสี่คนที่เป็นหลักในการจัดประชุมระดมสมองกับครูคนอื่นๆและกับเจ้าหน้าที่จากองค์การแรงงานระหว่างประเทศและองค์กรอื่นที่ทำงานทางด้านนี้ เพื่อที่จะร่วมกันกำหนดเนื้อหาที่จะใช้สอนในเรื่องการค้ำมนุษย์ นอกจากนี้ ยังได้มีแผนการที่จะจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ การจัดอบรมฝึกอาชีพให้นักเรียนก่อนที่จะออกไปปฏิบัติจริง และการฝึกงานกับผู้ประกอบการในพื้นที่ ในระหว่างที่มีการจัดประชุมระดมสมองเหล่านี้ ทางองค์การแรงงานระหว่างประเทศก็ได้จัดการอบรมเรื่องการค้ำมนุษย์ให้กับครูเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน แนวคิดในการป้องกัน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานและองค์กรที่ทำงานด้านนี้ และวิธีช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ควบคู่กันไปด้วย

หลังจากระยะเวลาในการทดสอบ 6 เดือน ก็ได้มีการร่างหลักสูตรที่เรียกว่าหลักสูตรการค้ำมนุษย์ออกมาจนสำเร็จ ซึ่งหลักสูตรนี้ประกอบด้วย:

- **หลักสูตรวิชาบังคับ** (60 ชั่วโมง) ซึ่งเน้นเรื่องการสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องการค้ำมนุษย์ และเป็นวิชาที่บังคับให้นักเรียนต้องเรียน
- **หลักสูตรวิชาเลือก** (60 ชั่วโมง) ซึ่งมีวิชาเลือกทั้งหมดแปดวิชา ให้นักเรียนเลือกเรียนหนึ่งวิชา มีวิชาเลือกด้านทักษะฝีมือสามวิชา (การเย็บผ้าและการตัดเสื้อขึ้นพื้นฐาน การประกอบอาหารขึ้นพื้นฐาน การเชื่อมโลหะขึ้นพื้นฐาน) และวิชาเลือกด้านการสื่อสาร/การผลิตสื่ออีกห้าวิชา (การทำรายการวิทยุ การแสดง การทำบอร์ดหนังสือพิมพ์ การทำจดหมายข่าว และการจัดนิทรรศการ) เพื่อให้ นักเรียนมีความมั่นใจและมีทักษะ อีกทั้งยังได้มีส่วนร่วมในโครงการสร้างความตระหนักรู้อีกด้วย

ในการพัฒนาหลักสูตรวิชาบังคับ ทางคณะทำงาน ได้วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังแล้วจึงกำหนดสาระ
รายละเอียดสำหรับผลการเรียนรู้แต่ละข้อ จากนั้นจึงนำแต่ละหัวข้อวิชามาเปรียบเทียบกับหลักสูตรของทางการ
เพื่อดูว่ามีเนื้อหาที่ต้องการอยู่แล้วหรือไม่ แล้วจึงกำหนดวิธีในการบรรจุประเด็นต่างๆเข้าไปในหลักสูตรการเรียน
การสอนและกำหนดสื่อที่จะใช้ ต่อจากนั้นคณะทำงานจึงพิจารณารายละเอียดทั้งหมดอีกครั้ง แล้วทำการ
สังเคราะห์และจัดหมวดหมู่ใหม่ โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อต่างๆที่เชื่อมโยงกัน แล้วจึงจัดทำแบบฝึกหัด สื่อการสอน
เพิ่ม (ข้อความตัดจากสิ่งพิมพ์ โฆษณา ข่าว กรณีศึกษา ฯลฯ) ต่อมาจึงพัฒนาแผนการสอนซึ่งเน้นการมีส่วนร่วม
ของผู้เรียนขึ้นมา สำหรับนำไปใช้ในทางปฏิบัติ

เนื้อหาในหลักสูตรนี้มีหกส่วนที่สำคัญ คือนิยามของการค้ามนุษย์ กลุ่มที่มีความเปราะบางต่อการค้ามนุษย์และ
ใครเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ผล/ผลกระทบของการค้ามนุษย์คืออะไรบ้าง จะป้องกันการค้ามนุษย์ได้อย่างไร และมี
ทรัพยากรใดที่จะสามารถนำมาใช้ได้บ้าง

แผนการสอนแต่ละหน่วยที่จะนำไปใช้สอนในชั่วโมงเรียนปกติประกอบด้วย:

- วัตถุประสงค์สำคัญของหลักสูตร
- เวลาที่ใช้ในการสอนหน่วยนั้น
- เนื้อหาหลัก
- กิจกรรม
- สื่อการสอน/อุปกรณ์ที่ใช้
- ข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทเรียน

ครูจะเป็นผู้ไปหาข่าวที่ตัดจากสิ่งพิมพ์และวิดีโอที่สนธิสารคดี/เรื่องราวเพื่อนำมาใช้สอนนักเรียนว่าการค้ามนุษย์เป็น
ปัญหาที่มีความรุนแรงและอยู่ใกล้ตัวนักเรียน บางครั้งก็นำตัวอย่างที่ไม่ดีมาให้ดู (เช่น วิทยุรุ่นใช้/ขายยาเสพติด) และ
บางครั้งก็นำตัวอย่างที่ดีมาแสดง (วิทยุรุ่นทำงานเลี้ยงชีพ) ครูจะส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์
โดยกระตุ้นให้พูดในแง่ที่ว่านักเรียนจะทำอย่างไรถ้าอยู่ในสถานการณ์ที่คล้ายกัน นักเรียนจะแก้ปัญหาได้อย่างไร
และผลจะออกมาเป็นอย่างไร ฯลฯ

สำหรับหลักสูตรวิชาเลือก ทางโรงเรียน ได้จัดสรรเวลาเรียนอาทิตย์ละสามชั่วโมง เป็นเวลา 40 อาทิตย์ ให้สำหรับ
หนึ่งวิชา เหตุที่เลือกให้มีการสอนวิชาทักษะฝีมือทั้งสามวิชานั้น ก็เพราะโรงเรียนมีเครื่องมือ มีครูที่จะสอนได้อยู่
แล้ว และเพราะทักษะเหล่านี้เป็นทักษะที่มีประโยชน์ในชุมชนและในอื่นๆด้วย นอกจากนี้จะสอนด้านทฤษฎีและ
การปฏิบัติแล้ว ยังมีกรกล่อมเกลாதางด้านจิตใจ เช่นสอนในเรื่องวินัย การตรงต่อเวลา ความสุจริต ฯลฯ หลังเรียน
จบแล้วนักเรียนจะไปฝึกงานกับผู้ประกอบการในท้องที่อยู่ระยะหนึ่ง เพื่อที่จะเรียนรู้วิธีทำงานร่วมกับคนอื่นและมี
ประสบการณ์การทำงานในวิสาหกิจขนาดเล็ก นายจ้าง (ซึ่งรู้จักกับครูหรือเป็นที่นับถืออยู่ในชุมชน) ก็จะทำหน้าที่
ครูด้วยการให้คำแนะนำนักเรียนเรื่องความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ ความน่าไว้วางใจ ความซื่อสัตย์ ความอดทน
ความสามารถในการแก้ปัญหา ฯลฯ และจะเป็นผู้ประเมินนักเรียนในตอนท้ายการฝึกงาน คะแนนที่ได้จะนำไปคิด
รวมกับคะแนนวิชาปกติที่โรงเรียน

วิชาสร้างความรู้ที่เข้าใจทั้งทฤษฎีและด้านปฏิบัติเช่นกัน โดยให้นักเรียนจัดทำจดหมายข่าวประจำให้จัดทำนิตยสารให้โรงเรียน และให้จัดรายการวิทยุที่กระจายเสียงทั้งในโรงเรียนและกระจายเสียงทางสถานีท้องถิ่นเป็นโอกาสพิเศษด้วย — ซึ่งเนื้อหาทั้งหมดเป็นเรื่องการค้ามนุษย์และการไปทำงานต่างถิ่น

การแก้ปัญหา — รับมือกับความเข้าใจที่สับสนในตอนแรก: แม้ว่ามีความตื่นตัวที่จะนำเนื้อหาเรื่องการค้ามนุษย์เข้ามาบรรจุไว้ในวิชา แต่ครูก็ต้องประสบปัญหาในตอนต้น เพราะไม่รู้ว่าจะจัดบทเรียนอย่างไร จะเลือกเนื้อหาอย่างไร และจะนำมาสอนอย่างไร บูรณาการกลายเป็นความสับสน และครูก็หันไปให้การสอนบรรยายแทนที่จะใช้กิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ครูยังไม่รู้วิธีว่าจะใช้ละคร/รายการวิทยุ และหนังสือพิมพ์ที่ตนได้เสนอให้ใช้ได้อย่างไร เพื่อสอนเรื่องการค้ามนุษย์ มีครูบางคนถึงกับเสนอให้ยกเลิกโครงการนี้ไปเลย

โครงการมาถึงจุดเปลี่ยนเมื่อครูสองคนได้เข้าร่วมการอบรมของรัฐบาลเรื่องวิธีบูรณาการความรู้เรื่องเพศศึกษาเข้าในการเรียนการสอนชั้นมัธยม ในการอบรมนี้มีการสอนเรื่องการพัฒนาหลักสูตร การจัดทำแผนการสอน และการให้นักเรียนช่วยสอนกันเองด้วย ครูจึงได้รู้ว่าสามารถนำขั้นตอนนี้มาปรับประยุกต์ใช้กับการสอนเรื่องการค้ามนุษย์ได้ จึงนำสิ่งที่ได้ไปอบรมมาแบ่งปันกับครูคนอื่นๆ นอกจากนี้ยังได้ขอให้สำนักงานการศึกษาท้องถิ่นที่ช่วยให้คำชี้แนะในการบรรจุสาระเรื่องการค้ามนุษย์เข้าไปในหลักสูตรปัจจุบันด้วย ทำให้เกิดสิ่งที่ครูเรียกว่า “หลักสูตรการค้ามนุษย์”

หลังจากปลุกปล้ำกับคำอธิบายวิธีใช้สื่อรูปแบบต่างๆ เหล่าครูก็ได้เชิญนักวิชาชีพ เช่นผู้ที่ทำงานอยู่ในสถานีวิทยุท้องถิ่น ให้มาทำการอบรมให้ทั้งครูและนักเรียนด้วย ผู้ฝึกซ้อมละครอิสระได้มาจัดการอบรมเรื่องการจัดการแสดงให้กับครูและนักเรียน โดยกำกับดูแลตั้งแต่ทฤษฎี เทคนิคละคร ไปจนถึงการแสดงและเสื้อผ้า

ผล:

- ได้หลักสูตรที่บูรณาการประเด็นเรื่องการค้ามนุษย์เข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ หลักสูตรการค้ามนุษย์ได้แจกจ่ายไปให้โรงเรียน 48 แห่งในพื้นที่ และครู 161 คนได้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่องการค้ามนุษย์ในปี 2006
- ครู (ชาย 5 และหญิง 42) มีความสามารถในการสอนโดยใช้กิจกรรมต่างๆ และกระบวนการให้นักเรียนมีส่วนร่วม ทำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับภัยของการค้ามนุษย์ และตระหนักว่าเป็นปัญหาร้ายแรงซึ่งเกี่ยวข้องกับตน
- ทางโรงเรียนได้ตั้งเครือข่ายสหวิชาชีพที่มีทั้งตำรวจ นักกฎหมาย และนักสังคมสงเคราะห์จากโรงพยาบาลในท้องถิ่น และได้เชิญสมาชิกเครือข่ายมาพูดให้นักเรียนฟังเรื่องการค้ามนุษย์จากประสบการณ์ในสาขาอาชีพต่างๆของวิทยากร
- มีความร่วมมือกับสถานประกอบการ 13 แห่งในพื้นที่สำหรับโครงการฝึกงาน เช่น ร้านซ่อมจักรยาน ร้านตัดผม ร้านตัดเสื้อสตรี ร้านเสริมสวย และร้านทำขนม โดยมีเด็กเข้าร่วมโครงการจำนวน 46 คน นายจ้างส่วนใหญ่บอกว่าเป็นโครงการที่ดี และมีความพอใจกับผลงานของเด็กๆ
- นักเรียน (ชาย 90 หญิง 120) ได้ทำรายการวิทยุเพื่อกระจายเสียงทางสถานีท้องถิ่น ทำจดหมายข่าวและบอร์ดหนังสือพิมพ์ที่ได้แจกให้ภายในชุมชน และได้จัดแสดงละครซึ่งเขียนขึ้นมาให้กับชุมชน

ด้วย นักเรียนบางคนได้กลายมาเป็นที่ปรึกษาอย่างไม่เป็นทางการให้เพื่อนและนักเรียนรุ่นน้อง หลังจากที่ได้พูดคุยรายการวิทยุไป

- สถานีวิทยุชุมชนได้ให้โอกาสนักเรียนไปทำงานเป็นผู้จัดรายการที่สถานี หลังเสร็จสิ้นโครงการมีนักเรียนหญิงสองคนได้ทำงานต่อที่สถานี
- มีการจัดทำแผ่นซีดีบันทึกการแสดงละครที่นักเรียนจัดในโครงการ เพื่อแจกให้นักเรียนนำไปให้ครอบครัวและเพื่อนบ้านดู
- นักเรียนได้เห็นคุณค่าของการทำงาน และได้มีโอกาสสำรวจและเข้าใจตนเองดีขึ้น ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้น นักเรียนเล่าว่าการได้เข้าร่วมในโครงการทำให้ตนใจเย็นขึ้น และเรียนรู้ที่จะเข้าใจพร้อมเชื่อฟังผู้ใหญ่มากขึ้น นอกจากนี้ นักเรียนยังสามารถวิเคราะห์และวางแผนได้ด้วย
- มีการบันทึกวิถีปฏิบัติที่ดี และบทเรียนที่ได้รับในโครงการนี้ลงบนแผ่น ซีดี รอม เพื่อเผยแพร่

ก่อนที่จะมีโครงการนี้ เด็กผู้หญิงบางคนที่เกิดเรียนกลางคันต้องไปทำงานในเมืองจากการชักจูงของนายหน้า หรือบางคนไปโดยไม่รู้ว่าจะถูกพาไปไหน ภายในหนึ่งปีหลังจากที่มีโครงการ ไม่มีรายงานว่ามีกรณีเช่นนี้เกิดขึ้นอีก ครูเชื่อว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะเด็กได้มีความตระหนักรู้ขึ้นพอสมควรเกี่ยวกับภัยจากการค้ามนุษย์ และได้เรียนรู้ที่จะปกป้องตนเองด้วย

ครูเองก็ได้เรียนรู้ที่จะทำงานกันอย่างใกล้ชิดเป็นทีมมากขึ้น ครูบอกว่าเห็นศักยภาพในตัวเยาวชน และเห็นผลดีของการสอนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วม ครูคนหนึ่งบอกว่า “ตอนนี้เป็นเรื่องง่ายขึ้นมากและสนุกกว่าด้วยที่จะพูดเรื่องเหล่านี้” “เราไม่ได้สอน แต่เราเป็นผู้จัดกิจกรรมและเอื้ออำนวยการเรียนรู้ของนักเรียน” นักเรียนยังได้รับทักษะการเปลี่ยนแปลงของชีวิต นักเรียนคนหนึ่งที่เข้าร่วมในการผลิตรายการวิทยุยอมรับว่า “ผมสั้นมาๆตอนที่ต้องพูดหน้าไมโครโฟนครั้งแรกๆ” “ผมภูมิใจที่สามารถทำรายการได้และมีผู้ติดตามฟัง บางครั้งเขาก็ให้คำแนะนำมา...ตอนนี้ผมรู้สึกว่าจะต้องเป็นคนดี จะได้เป็นตัวอย่งที่ดีให้เด็กคนอื่น เขาจะได้ไม่ผิดหวังในตัวผม”

บทเรียนที่ได้รับ:

- ครูจำเป็นต้องมีคำชี้แนะที่ดีและทักษะใหม่ๆในการเชื่อมโยงการค้ามนุษย์เข้ากับกิจกรรมการสอนในแบบที่จะทำให้เด็กสนใจ การสร้างศักยภาพให้ครูสามารถกระทำได้โดยไปเยี่ยมชมโรงเรียนอื่นที่ได้นำหลักสูตรการค้ามนุษย์ไปปฏิบัติ เพื่อเรียนรู้ว่าครูเหล่านั้นทำได้อย่างไรในตอนแรกๆ อาจเชิญบุคคลทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีความชำนาญเป็นพิเศษให้มาอบรมให้กับครู อาจใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ได้บูรณาการเนื้อหาเรื่องการค้ามนุษย์เข้าไว้แล้ว และมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย (และอย่าสนับสนุนให้ครูใช้วิธีสอนแบบบรรยาย) ข้อหลังนี้เป็นสิ่งสำคัญในช่วงต้น โครงการและสามารถทำได้โดยการจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาหลักสูตรร่วม และอาจเชิญบุคคลทรัพยากรจากภายนอกที่คุ้นเคยกับทั้งการพัฒนาหลักสูตรและประเด็นการค้ามนุษย์มาช่วยด้วยก็ได้
- ครูไม่ค่อยมีความรู้เรื่องเครือข่ายบุคคลทรัพยากรที่มีความชำนาญในสาขาต่างๆ การช่วยให้ครูเชื่อมโยงกับเครือข่ายเหล่านี้ได้ เช่นจัดการไปเยี่ยมหรือการประชุมที่จะให้บุคคลทั้งหมดสามารถแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นได้จะทำให้ครูสามารถติดต่อเพื่อขอความช่วยเหลือจากบุคคลต่างๆ ได้และมีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น

- เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสำหรับสิ่งที่เริ่มทำในการศึกษา เช่นการเปลี่ยนหลักสูตรและวิธีการสอน
เจ้าหน้าที่จากสำนักงานการศึกษาพื้นที่ - ซึ่งจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในระยะยาวด้วยการให้การสนับสนุนครู – ควรจะเข้าร่วมในการอบรมครู การประชุม และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการด้วย การ
ให้เจ้าหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมเช่นนี้จะทำให้ทางการเกิดความเข้าใจและให้การสนับสนุนในการ
ทำงานเช่นเดียวกันนี้ที่โรงเรียนอื่นๆ
- ผู้บริหาร โรงเรียนอาจทำให้เกิดแรงกดดันอย่างมากต่อครู และเรียกร้องในสิ่งที่ไม่สามารถทำได้จริง
หากไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ แนวคิด และขั้นตอนการทำงานในโครงการ ผู้บริหารยังต้องเข้าใจ
ข้อจำกัดของบุคลากร และความจำเป็นที่จะต้องมีการสร้างขีดความสามารถและให้ความ
สนับสนุนอย่างต่อเนื่องกับครู

ดังที่ครู โรงเรียนบ้านแม่จันคนหนึ่งอธิบายว่า “การทำโครงการนี้ทำให้เราเข้าใจเด็กมากขึ้นและสอนได้ดีขึ้น แต่
สิ่งที่เราได้มากที่สุดคือเราได้รู้ว่ายังมีสิ่งที่เรายังไม่รู้อีกมาก เราเคยคิดว่าเรารู้เรื่องวิธีการสอนดีแล้ว เราเคยคิดว่ามัน
ไม่ยากหรอก ว่าเราจะทำได้ เราคิดว่าเพราะเราสอนหนังสือมา 20 ปีแล้ว เราจะสอนอะไรก็สอนได้ แต่จริงๆแล้ว
เราจะต้องเรียนให้มากขึ้น และเราก็ต้องให้คนอื่นมาช่วยเป็นทรัพยากรให้เรา จะสอนการแสดงอย่างไร จะสอนให้
นักเรียนทำจดหมายข่าวหรือทำบอร์ดหนังสือพิมพ์อย่างไร และจะพัฒนาหลักสูตรร่วมได้อย่างไร”

ข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ

คุณ กุศลมาลย์ ราชวงศ์
 องค์การแรงงานระหว่างประเทศ
 โครงการอนุภาคสมมน้ำโขงเพื่อต่อต้านการค้าเด็กและหญิง
 ศูนย์ปราบปรามและป้องกันการค้ามนุษย์
 ศาลากลางเก่า อำเภอเมือง
 เชียงใหม่ 57000

โทรศัพท์/แฟกซ์: 053 600 053
 อีเมลล์: ticwcr@csloxinfo.com

International Programme on the Elimination of Child Labour (IPEC)